

GENT, MINDER BEKENDE EN OF VERDWENEN LOCATIES

Gent is een architecturaal rijke stad en bezit een groot aantal monumenten en historische gebouwen uit alle historische tijdvakken en stijlperiodes.

Bovendien bezit Gent ook een groot aantal sites waar vroeger andere gebouwen hebben gestaan, evenals eerder onopvallende gebouwen en locaties, waar nagenoeg iedereen achteloos aan voorbijloopt, en die voor de toeristen totaal onbekend zijn. Het is de bedoeling precies deze gebouwen en locaties opnieuw onder de aandacht te brengen. Vele zijn de moeite waard er toch eens te gaan naar kijken en, indien verdwenen, er toch eens te blijven mijmeren over wat hier vroeger gestaan heeft en wat daarmee gebeurd is. Het is niet altijd de "grote" geschiedenis" die zich hier heeft afgespeeld, maar sommige plaatsen hebben voor kleine of grote groepen mensen toch een niet onbelangrijke rol gespeeld. Hoeveel gezinnen hebben niet in houten barakken gewoond? Hoeveel mensen zijn op de Kuiperskaai en in de Chalet du Sud niet gaan dansen? Wie heeft nooit door de Donkersteeg gewandeld?

Dat veel van die gebouwen verdwenen zijn. Het is jammer, maar het is zo! Dat veel andere verbouwd zijn en een nieuw leven zijn begonnen, het had erger gekund en het mag tot tevredenheid stemmen dat er respect bestaat voor ons architecturaal erfgoed. Dat is jammer genoeg niet altijd het geval geweest en het verleden, ja zelfs de eigen tijd, heeft zich vaak ongenadig en onbarmhartig getoond ten overstaan van wat voorgaande generaties hadden gebouwd en eeuwenlang hadden in stand gehouden. Gelukkig is het tij ondertussen aan het keren en van het respectloos slopen van wat de moeite waard is bewaard te blijven, zal in de toekomst hopelijk geen sprake meer zijn. Onze nakomelingen moeten niet alleen het Hotel Faligan op de Kouter als exponent van de adel kunnen zien, maar ook een beluik waar generaties arbeiders in armoedige omstandigheden hebben geleefd.

Daniël Van Ryssel

Barakken of houten noodwoningen

Alhoewel er tijdens de Eerste Wereldoorlog te Gent zo goed als geen woningen werden verwoest, had de vier jaar durende bouwstop tijdens de oorlogsjaren het reeds bestaande tekort toch aanzienlijk doen toenemen. In de naoorlogse jaren werd de bouw van nieuwe woningen ten zeerste bemoeilijkt door

Pretoriastraat, barak

Dracoenastraat

de schaarste aan bouwmaterialen en de hoge lonen van de bouwvakkers, die in de verwoeste gebieden zeer gevraagd werden voor de wederopbouw. Bovendien hielden de huishuurwetten de huurprijzen van bescheiden woningen kunstmatig laag en dat betekende een rem op de particuliere bouw van huurwoningen. Door dat tekort aan woongelegenheid kon het schepencollege er niet toe overgaan beluiken, zelfs in slechte tot zeer slechte staat, onbewoonbaar te verklaren en te laten ontruimen. In 1920 stonden er te Gent 38.789 huizen, waarvan 6.411 beluikhuisjes. Daarin woonden 21.336 personen, of 13 % van de Gentse bevolking. Verder lagen er in Gent ook nog 26 woonschepen en stonden er 30 woonwagens.

De stad stelde al zijn hoop op de Gentsche Maatschappij der Werkerswoningen om nieuwe bouwprojecten uit te voeren.

De gemeenteraad besliste zich aan te sluiten, net als Antwerpen, Luik en Brussel, bij het Nationaal Materialenkantoor, dat als doel had in het groot aankopen en het produceren van bouwmaterialen, om deze aan kostprijs aan haar leden door te verkopen. In 1921 werd een Bijzondere Commissie van den Woningennood opgericht om over voorlopige en definitieve woningen te discussiëren: opeising? inkrimping van de stadsdiensten om gebouwen vrij te maken? goedkoop aanbieden van loten stadsgrond? belasting op ongehuede of alleenstaande mannen?

In december 1922 werd een krediet van 50.000 F uitgetrokken om een aantal barakken van het Koning Albertfonds, die na twee à drie weken al konden bewoond worden, te huren en er zelf een aantal te bouwen.

In 1923 schatte men in Gent het woningtekort op 4.000. Het nieuwe college, met als verantwoordelijke voor weldadigheid de socialistische schepen Cnudde, voerde een echte woningbouwpolitiek. Concreet voor de Gentse bouwpolitiek was er bovendien het feit dat het steeds moeilijker werd de barakken aan te kopen, waardoor het stadsbestuur met de rug tegen de muur stond en wel zelf moest bouwen.

De barakken bevatten drie tot vijf kamers, en konden beschikken over een eigen gemak. Voor iedere vier barakken stond er een pomp. Door de lage huur waren die barakken zeer gewild. Uitgedreven Gentenaars en kroostrijke gezinnen kregen voorrang bij de toewijzing. Een bewijs van goed gedrag en zeden was noodzakelijk.

In 1931 beschikte het stadsbestuur over 827 houten noodwoningen of barakken:

- 203 in de Patijntjesstraat
- 28 in de Maïstraat en de Dracoenastraat
- 159 in de Ferrerlaan en Dahliastraat
- 287 in de havenbuurt aan de Kleine Dok, de Afrikalaan en de Pretoriastraat

- 21 in de Ruststraat en de Ottergemsesteenweg
- 6 in de Terdonk-Dries
- 36 in de Motorstraat
- 18 in de Gebroeders De Smetstraat
- 51 in de Nettestraat
- 18 in de IJsbloemstraat

Na W.O. II bleven er nog 745 noodwoningen staan, die pas later, in de late jaren '60, geleidelijk werden afgebroken.

De prijs voor de aankoop en overbrenging van een barak met drie kamers kostte 6.150 F in 1924, 7.200 F in 1925 en 9.000 F in 1927. De kosten om de noodwoning in orde te stellen kon oplopen van 350 tot 500 F. In de kostprijs van een barak rekende de stad ook de grondprijs mee (5.000 F), wat de prijs van een barak op 14.500 F bracht. In Gent werden in 1927 ook definitieve goedkope woningen gebouwd voor 21 tot 27.000 F. Het verschil tussen een definitieve woning en een barak leek op die manier niet erg groot, in ieder geval kleiner dan het in werkelijkheid was.

Daniël Van Ryssel

Literatuur

L. Meganck, *Bouwen te Gent in het interbellum (1919-1939)*, onuitgegeven doctoraatsproefschrift, UGent, 2001-2002. Internet, Google.